

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 18.12.2024 р. №10)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»

Віра РОГОВА

Наказ від «18» грудня 2024 р. № 206

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ: ВІД ПОБУДОВИ – ДО
РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ»**
*для учителів закладів загальної середньої освіти, які здійснюють інклюзивне
навчання учнів з особливими освітніми потребами, асистентів учителів,
вихователів, асистентів вихователів закладів дошкільної освіти,
директорів інклюзивно-ресурсних центрів, фахівців (консультантів)
інклюзивно-ресурсних центрів*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників для роботи в умовах інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти відповідно до вимог Концепції

«Нова українська школа», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 18 жовтня 2019 р. № 1310, Типової програми підвищення кваліфікації вихователів закладів дошкільної освіти щодо надання підтримки в освітньому процесі дітям з особливими освітніми потребами та Типової програми підвищення кваліфікації асистентів вихователів закладів дошкільної освіти щодо надання підтримки в освітньому процесі дітям з особливими освітніми потребами, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 23 квітня 2021 р. № 457, Типової програми підвищення кваліфікації педагогів закладів дошкільної освіти «Психолого-педагогічна підтримка дітей, батьків та педагогів в умовах надзвичайної ситуації», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 21 квітня 2023 р. №461, Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа», затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 13 січня 2020 р. № 32.

Освітня програма також враховує основні положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту»,

«Про охорону дитинства», розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 р. № 527-р «Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки», постанови Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр», постанови Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти», постанови Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. №800 «Деякі питання щодо підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», Положення про психологічну службу у системі освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 р. № 509 та в контексті вимог законодавства, зокрема, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність педагогічних працівників закладів загальної середньої, дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів та з урахуванням європейського вектору розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик в освіті та професійному розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Мета освітньої програми: забезпечення неперервного професійного розвитку педагогічних працівників закладів загальної середньої та дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей, спрямованих на забезпечення рівного доступу до якісної освіти всіх осіб, враховуючи їх особливі потреби. Ознайомлення слухачів з особливостями інклюзивного навчання, методичними та практичними аспектами побудови індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти, забезпечення додаткової підтримки дітей в освітньому процесі в умовах війни. Формування практичних навичок щодо міжвідомчого партнерства у забезпеченні фахового психолого-педагогічного супроводу та комплексної підтримки дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.

Основні завдання програми:

- забезпечити розвиток ціннісного ставлення педагогічних працівників закладів загальної середньої та дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів до діяльності в умовах соціальних та освітніх змін;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей педагогічних працівників

закладів загальної середньої та дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, їх мотивацію до професійного самовдосконалення;

- ознайомити із законодавчими, теоретичними та науково-методичними засадами впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти;
- поглибити й розширити знання педагогічних працівників закладів загальної середньої та дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів з фахових і психолого-педагогічних дисциплін, з теорії та практики сучасного менеджменту інклюзивної освіти, що забезпечує якісні зміни в організації діагностичної роботи, психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової допомоги (підтримки) та створення передумов для інноваційних перетворень;
- підвищення рівня професійної майстерності педагогічних працівників закладів загальної середньої та дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, їх емоційного інтелекту та здатності працювати в команді, з батьками, а також ефективної взаємодії з дітьми;
- аналізувати освітнє середовище через призму багатоманітності, що сприятиме формуванню толерантного ставлення до різних учнів, у тому числі з особливими освітніми потребами;
- ознайомити із сучасними технологіями в розробленні індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП в умовах інклюзивного навчання;
- сформувати навички співпраці у команді психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами;
- сприяння створенню комфортного, інклюзивного та безпечного середовища, де діти можуть розвиватися як соціально, так і емоційно;
- навчити застосовувати отримані знання при розв'язанні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей дітей з особливими освітніми потребами і конкретних педагогічних ситуацій;

Запропонована програма спрямована на розвиток інклюзивної освіти в Україні з урахуванням сучасних викликів та реформ, зокрема концепції Нової української школи, її принципів та завдань.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- сучасних підходів до визначення особливих освітніх потреб дитини, зокрема за Міжнародною класифікацією функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ)
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері інклюзивної освіти;
- сутності Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання;
- сутності основних ідей, принципів побудови безпечного, безбар'єрного, інклюзивного освітнього середовища;
- структури та змісту чинних освітніх програм дошкільної, загальної середньої та спеціальної освіти;
- планування діяльності інклюзивно-ресурсного центру та освітньої діяльності в закладах освіти для дітей з особливими освітніми потребами;
- академічної свободи педагога в організації освітнього та корекційно-розвиткового процесу;
- сутності концепції Нової української школи, її принципів та завдань;
- вікових та індивідуальних особливостей дітей раннього, дошкільного та шкільного віку;
- методів створення емоційно безпечного та сприятливого середовища для розвитку дітей, зокрема з особливими освітніми потребами;
- принципів індивідуального підходу до кожної дитини;
- особливостей організації ефективної комунікації з батьками дітей з особливими

освітніми потребами для створення партнерської моделі виховання;

Уміння:

- планувати та організовувати інклюзивне навчання в закладах загальної середньої та дошкільної освіти відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних документів у сфері інклюзивної та спеціальної освіти;
- організовувати діяльність з урахуванням сучасних педагогічних методів та технологій;
- розробляти навчальний зміст і визначати послідовність його реалізації, враховуючи державні стандарти освіти, чинні програми, затверджені Міністерством освіти і науки України та іншими відповідними органами, а також аналізувати попередні освітні досягнення дітей з особливими освітніми потребами і їхні можливості;
- враховувати індивідуальні потреби та інтереси дітей з особливими освітніми потребами, адаптуючи освітні програми до їхніх можливостей та особливостей;
- забезпечувати додаткову підтримку в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами;
- сприяти розвитку компетентностей і навичок у дітей з особливими освітніми потребами, необхідних для всебічного розвитку та успішної соціалізації;
- ефективно комунікувати з дітьми, батьками та колегами;
- забезпечувати ефективну співпрацю та командну роботу з колегами, батьками та іншими стейкхолдерами для досягнення спільних цілей;
- створювати інклюзивне середовище, де кожна дитина, незалежно від особливостей розвитку, відчуває себе частиною колективу;
- використовувати інформаційно-цифрові технології для розвитку дітей з особливими освітніми потребами;
- сприяти розвитку емоційного інтелекту у дітей з особливими освітніми потребами, допомагати їм навчатися самоконтролю, співпереживанню та соціальній взаємодії.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість діяльності закладу освіти та інклюзивно-ресурсного центру;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- генерування нових ідей (креативність);
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, українська національна ідентичність, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
- інклюзія та безбар'єрність;
- партнерство з батьками та громадою;
- професійна етика, рефлексія та саморозвиток.

Укладачі програми	Галина Іванівна Слободяник , завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»; Олена Василівна Дерій , методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
--------------------------	---

Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації «Індивідуальна освітня траєкторія: від побудови – до реалізації в умовах інклюзивного навчання» для учителів закладів загальної середньої освіти, які здійснюють інклюзивне навчання учнів з особливими освітніми потребами, асистентів учителів, вихователів, асистентів вихователів закладів дошкільної освіти, директорів інклюзивно-ресурсних центрів, фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів
Мета програми	Забезпечення неперервного професійного розвитку педагогічних працівників закладів загальної середньої та дошкільної освіти, інклюзивно-ресурсних центрів відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей, спрямованих на забезпечення рівного доступу до якісної освіти всіх осіб, враховуючи їх особливі потреби. Ознайомлення слухачів з особливостями інклюзивного навчання, методичними та практичними аспектами побудови індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами в закладі освіти, забезпечення додаткової підтримки дітей в освітньому процесі в умовах війни. Формування практичних навичок щодо міжвідомчого партнерства у забезпеченні фахового психолого-педагогічного супроводу та комплексної підтримки дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Учителі закладів загальної середньої освіти, які здійснюють інклюзивне навчання учнів з особливими освітніми потребами, асистенти учителів, вихователі, асистенти вихователів закладів дошкільної освіти, директори інклюзивно-ресурсних центрів, фахівці (консультанти) інклюзивно-ресурсних центрів
Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	120 год / 4 ЄКТС (72 аудиторних годин, 48 годин – самостійна робота)
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.05. Професійні компетентності: A1 Мовно-комунікативна компетентність (A1.1, A1.2, A1.3, A1.4.) A2 Предметна компетентність (A2.1, A2.2, A2.3, A2.4, A2.5, A2.6, A2.7) A3 Інформаційно-цифрова компетентність (A3.1, A3.2, A3.3) B1 Психологічна компетентність (B1.1, B1.2, B1.3, B1.4) B2 Емоційно-етична компетентність (B2.1, B2.2, B2.3) B3 Компетентність педагогічного партнерства (B3.1, B3.2, B3.3) V1 Інклюзивна компетентність (V1.1, V1.2, V1.3) V2 Здоров'язбережувальна компетентність (V2.1, V2.2, V2.3, V2.4, V2.5) V3 Проєктувальна компетентність (V3.1) Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2) Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2)

	ГЗ Оцінювально-аналітична компетентність (ГЗ.1, ГЗ.2, ГЗ.3)
Строки виконання програми	Календарний рік
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/

Зміст програми

№ з/п	Назва та зміст навчального модуля	Всього годин	Аудиторні			Самостійна робота
			Лекції	Семінари	Практичні	
Модуль I. Філософія освіти XXI століття		6	6	—	—	6
1.1.	Національна ідентичність в історичному вимірі	4	4	—	—	4
1.2.	Соціальні медіа як інструмент PR в освіті	2	2	—	—	2
Модуль II. Професійний розвиток педагогічних працівників закладів освіти та інклюзивно-ресурсного центру в умовах викликів війни		24	—	—	24	14
2.1.	Інклюзивно-ресурсний центр: основні аспекти організаційно-методичної діяльності	2	—	—	2	2
2.2.	Інклюзивна освіта: сутність, принципи, переваги	2	—	—	2	2
2.3.	Якісна освіта дітей з особливими освітніми потребами в умовах війни та післявоєнний період як пріоритет Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання в Україні	2	—	—	2	2
2.4.	Організація навчання дитини з ООП в умовах вимушеного переїзду	2	—	—	2	2
2.5.	Освітній процес в контексті інклюзивного навчання в умовах воєнного стану в Україні: форми і формати навчання з урахуванням рівнів підтримки дітей з ООП	4	—	—	4	—
Спецкурс «Інклюзивна освіта: теорія і практика»		6	—	—	6	4
Спецкурс «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу»		6	—	—	6	2

Модуль III. Професійна діяльність педагогічних працівників закладів освіти та інклюзивно-ресурсного центру		34	–	–	34	20
Інваріантна частина		26	–	–	26	20
3.1.	Правова основа інклюзивної освіти: основні міжнародні документи та чинне законодавство України	2	–	–	2	2
3.2.	Освітній простір без бар'єрів: практичне застосування в закладі освіти принципів універсального дизайну та розумного пристосування	2	–	–	2	2
3.3.	Ресурсна кімната у закладі освіти: організація простору	2	–	–	2	2
3.4.	Особливості роботи педагогічних працівників закладів освіти та інклюзивно-ресурсних центрів в АС «ІРЦ» під час воєнного стану в країні	2	–	–	2	2
3.5.	Технології навчання та супроводу дітей з інтелектуальними порушеннями в інклюзивному середовищі НУШ	2	–	–	2	2
3.6.	Підготовка педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного середовища Нової української школи	2	–	–	2	2
3.7.	Особливості співпраці закладів освіти та ІРЦ в умовах воєнного стану	2	–	–	2	2
3.8.	Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти	2	–	–	2	2
3.9.	Індивідуальна програма розвитку як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП. Технології розроблення	2	–	–	2	2
3.10	Рівні підтримки дитини з особливими освітніми потребами під час організації інклюзивного навчання в закладі освіти	2	–	–	2	2
3.11	Медіаосвіта як інструмент підвищення якості навчання дітей з особливими освітніми потребами	4	–	–	4	2
3.12	Системний підхід до навчання та психолого-педагогічного супроводу дітей з різними категоріями освітніх труднощів: впровадження інтегрованих стратегій та інноваційних методик	2	–	–	2	2
Варіативна частина		8	–	–	8	8
3.13	Використання сучасних психодіагностичних методик для комплексної оцінки розвитку дітей	4	–	–	4	–
3.14	Оцінювання навчальних досягнень осіб з ООП в умовах інклюзивного навчання: підходи та особливості	2	–	–	2	–
3.15	Партнерська взаємодія з родиною, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами: комунікативні моделі, педагогічні техніки та прийоми	2	–	–	2	–
3.16	Сучасні ІТТ для інклюзивної освіти. Штучний інтелект: секрети ефективного використання	2	–	–	2	–

3.17	Попередження професійного вигорання педагогів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами	4	–	–	4	–
Модуль IV. Діагностико-аналітичний модуль		8	2	–	6	–
4.1.	Настановче заняття. Вхідне діагностування	2	2	–	–	–
4.2.	Тематична дискусія «Умови успішної реалізації індивідуальної освітньої траєкторії в умовах інклюзивного навчання»	2	–	–	2	–
4.3.	Захист проєктів	2	–	–	2	–
4.4.	Вихідне діагностування	2	–	–	2	–

Модуль I. Філософія освіти XXI століття

1.1. Національна ідентичність в історичному вимірі.

Поняття національної та громадянської ідентичності. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» та його статті щодо основних напрямків освітньої діяльності. Різновиди освітніх заходів, пропоновані Законом України для реалізації основних напрямків виховання національної та громадянської ідентичностей.

Історична генеза української національної ідентичності: між конфронтацією та співробітництвом. Проблематика та методика національно-патріотичного, військово-патріотичного, громадянського та духовно-морального виховання. Регіональність в становленні української національної та громадянської ідентичності. Роль позашкільних заходів та позакласної роботи у формуванні національної та громадянської ідентичності. Пошукова та творча діяльність учнів у формуванні національної та патріотичної діяльності.

1.2. Соціальні медіа як інструмент PR в освіті.

Визначення соціальних медіа та їх ролі в сучасному суспільстві. Основи Public Relations (PR) і його значення для освітніх закладів. Переваги соціальних платформ у комунікації з цільовою аудиторією: учнями, батьками, абітурієнтами. Приклади успішного використання соціальних медіа освітніми установами (школи, університети). Аналіз популярних платформ (Facebook, Instagram, YouTube, TikTok, LinkedIn) і їх впливу на різні аудиторії. Взаємодія через різні канали: візуальний контент (Instagram, TikTok), текстовий контент (Twitter, Facebook), відеоконтент (YouTube).

Управління онлайн-репутацією навчального закладу. Важливість регулярності постів і взаємодії з аудиторією (коментарі, відповіді на запитання). Стратегії взаємодії: опитування, відео, прямі ефіри, конкурси. Використання аналітики для покращення контенту і комунікацій.

Проблеми та виклики використання соціальних медіа в освіті. Питання безпеки та конфіденційності в онлайн-комунікаціях. Етичні аспекти використання медіа в освітньому контексті. Перспективи майбутнього використання соціальних медіа в освіті та їх роль у дистанційному навчанні.

Модуль II. Професійний розвиток педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру в умовах викликів війни

2.1. Інклюзивно-ресурсний центр: основні аспекти організаційно-методичної діяльності

2.2. Організаційні засади утворення та функціонування інклюзивно-ресурсних центрів.

Рекомендації щодо реалізації основних функцій інклюзивно-ресурсних центрів, зокрема проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг дітям з особливими освітніми потребами та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами; поради та вправи щодо забезпечення освітніх потреб дітей.

2.3. Інклюзивна освіта: сутність, принципи, переваги

Основні принципи, терміни, існуючі виклики, відмінності між медичною і соціальною моделями розуміння інвалідності та пов'язаними з ними двома відмінними процесами – інтеграцією та інклюзією. Інклюзивне навчання в контексті основних міжнародних документів, а також в контексті українського законодавства. Основні переваги інклюзивного навчання для усіх учасників освітнього процесу.

2.4. Якісна освіта дітей з особливими освітніми потребами в умовах війни та післявоєнний період як пріоритет Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання в Україні

Ключові аспекти забезпечення якісної освіти для дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнних дій та під час післявоєнного відновлення. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання, яка визначає пріоритетність якісної та доступної освіти для дітей з ООП як невід'ємну складову процесу повоєнного відновлення України. Освіта в кризових умовах, психосоціальна підтримка дітей з ООП та їхніх сімей, роль педагогів і соціальних працівників у забезпеченні безперервного навчання; адаптація навчальних програм, впровадження інноваційних методик та технологій, які сприяють безпечному та ефективному навчальному процесу в умовах нестабільності.

2.5. Організація навчання дитини з ООП в умовах вимушеного переїзду

Організація навчання для дітей з особливими освітніми потребами під час вимушеної зміни місця проживання, пов'язаної з воєнними діями чи іншими кризовими ситуаціями. Вимушений переїзд як серйозне випробування для дітей з ООП, які потребують стабільності, спеціальної підтримки та адаптованих під їхні потреби навчальних умов. Стратегії адаптації освітнього процесу під час переїзду, забезпечення безперервності освітнього процесу, підтримки психологічного стану дитини та залучення батьків і освітніх фахівців. Підготовка та адаптація нових освітніх просторів, інструменти і методики, які дозволяють мінімізувати стрес для дитини та полегшують її інтеграцію в нове середовище. Забезпечення комфортної та безпечної освітньої підтримки дітям з ООП в умовах вимушеної міграції.

2.6. Освітній процес в контексті інклюзивного навчання в умовах воєнного стану в Україні: форми і формати навчання з урахуванням рівнів підтримки дітей з ООП

Освітній процес в контексті інклюзивного навчання в умовах воєнного стану в Україні. Форми і формати навчання, що враховують рівні підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Методики впровадження інклюзивного навчання та підтримки дітей в освітньому процесі під час воєнного конфлікту. Практичні рекомендації та кращі практики забезпечення якісної освіти для всіх дітей, незалежно від їхніх особливих потреб.

Спецкурс «Інклюзивна освіта: теорія і практика»

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти. Ідентифікація потреб дітей з особливими освітніми потребами.

Розробка індивідуальної програми розвитку дитини. Підтримка педагогів у розвитку адаптивних методик навчання, а також створення безбар'єрного фізичного та соціального середовища. Розвиток рівності, толерантності та розуміння різноманітності серед дітей, сприяння їхньому повноцінному включенню в суспільство.

Взаємодія з батьками дітей дошкільного віку та іншими учасниками освітнього процесу з метою підтримки та співпраці у створенні ефективного інклюзивного середовища. Співпраця між педагогами, психологами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу у створенні індивідуалізованих підходів до підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Кращі практики та інноваційні підходи до психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на забезпечення успішного навчання та розвитку всіх дітей.

Аналіз концепційного та теоретичного базису психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання, зокрема, використання теорій розвитку, психології виховання та соціальної педагогіки. Взаємодія психологів, педагогів та інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем. Вплив вікових особливостей на навчання та розвиток дітей з різними видами особливих освітніх потреб, включаючи інтелектуальні, фізичні, емоційно-психологічні та соціальні аспекти. Індивідуальні особливості кожної дитини: ступінь функціональних можливостей, інтереси та потреби, а також специфічні особливості, пов'язані з конкретними труднощами. Практичні приклади та рекомендації щодо урахування вікових та індивідуальних особливостей у процесі планування та виконання освітніх програм для дітей з особливими освітніми потребами.

Спецкурс «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу»

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в закладах дошкільної освіти. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища.

Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуацій. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення у дітей різних вікових категорій. Психологічні техніки відновлення ресурсного стану педагогів та дітей в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в дітей.

Ментальне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем ментального здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життестійкість». Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях.

Модуль III. Професійна діяльність педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру

3.1. Правова основа інклюзивної освіти: основні міжнародні документи та чинне законодавство України

Міжнародні документи про інклюзивну освіту. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006). Національне законодавство України: Конституція України (ст. 53) як гарант права на освіту для всіх громадян; Закон України "Про освіту" (2017). Практична реалізація та виклики інклюзивної освіти. Суспільні стереотипи та необхідність підвищення обізнаності щодо переваг інклюзивної освіти..

3.2. Освітній простір без бар'єрів: практичне застосування в закладі освіти принципів універсального дизайну та розумного пристосування

Значення концепції інклюзивної освіти, складових інклюзивного навчання. Поняття та основні стратегії розбудови інклюзивного освітнього середовища за принципами універсального дизайну та розумного пристосування. Безбар'єрне навчання в контексті українського законодавства. Сучасні візуальні засоби навчання та інтерактивні форми взаємодії. Переваги організації роботи ресурсної кімнати та медіатеки в закладах освіти. Функції та практичне використання мультимедійного простору та ресурсного забезпечення процесу навчання та успішної соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

3.3. Ресурсна кімната у закладі освіти: організація простору

Особливості створення та організації ресурсної кімнати в закладах освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Основні принципи планування ресурсної кімнати, вибір необхідних зон (зона відпочинку, навчальна зона, сенсорна зона, зона ігрової терапії), а також відбір обладнання та матеріалів, які забезпечують ефективне навчання та розвиток. Роль ресурсної кімнати як безпечного середовища для зняття стресу, розвитку комунікативних навичок та підтримки навчальної діяльності. Інтеграція ресурсної кімнати в загальну систему інклюзивної освіти та залучення до роботи фахівців: педагогів, асистентів, психологів та логопедів.

3.4. Особливості роботи педагогічних працівників закладів освіти та інклюзивно-ресурсних центрів в АС «ІРЦ» під час воєнного стану в країні

Специфіка роботи педагогічних працівників закладів освіти та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в умовах воєнного стану в автоматизованій системі АС «ІРЦ», яка є ключовим інструментом для підтримки інклюзивного процесу, статистичної діяльності та моніторингу прогресу дітей з ООП. Можливості АС «ІРЦ» для ефективної комунікації між педагогами, батьками та фахівцями, а також для організації навчання в умовах дистанційного або змішаного формату. Лекція охоплює методики роботи з даними, особливості забезпечення психоемоційної підтримки дітей з ООП та їхніх родин, а також управління ресурсами та координацію освітнього процесу в нестабільних умовах.

3.5. Технології навчання та супроводу дітей з інтелектуальними порушеннями в інклюзивному середовищі НУШ

Роль та значення сучасних технологій та методик навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в інклюзивному середовищі Нової української школи. Спектр інтерактивних технологій та дидактичних прийомів, що допомагають розвивати когнітивні та соціальні навички дітей. Адаптація освітнього процесу, що враховує особливості сприйняття та потреби таких учнів, створення сприятливих умов для їх соціалізації та розвитку в закладах освіти. Використання спеціальних навчальних матеріалів, адаптованих підручників, мультимедійних інструментів, ігрових елементів, а також технологій альтернативної та додаткової комунікації. Ефективні моделі співпраці між педагогами, психологами, батьками та асистентами учнів для забезпечення всебічної підтримки дитини.

3.6. Підготовка педагогічних працівників до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного середовища Нової української школи

Основні принципи інклюзивної освіти та їх реалізація в НУШ. Психолого-педагогічні особливості роботи з дітьми з ООП (інтелектуальні, емоційні, соціальні та фізичні аспекти). Формування професійної компетентності педагогів у контексті інклюзії: знання, вміння та навички, необхідні для роботи в інклюзивному класі. Співпраця вчителів з асистентами, батьками та фахівцями мультидисциплінарних команд. Виклики та можливості професійного розвитку педагогів у сфері інклюзивної освіти. Формування толерантного та підтримуючого середовища для всіх дітей. Практичні стратегії, методики і підходи до навчання, що сприяють ефективній соціалізації та розвитку потенціалу кожного учня.

3.7. Особливості співпраці закладів освіти та ІРЦ в умовах воєнного стану

Основні виклики, з якими стикаються освітні установи, та шляхи їх подолання шляхом активного залучення ІРЦ до підтримки учнів та їх сімей. Підходи до психологічної реабілітації дітей та педагогів, які переживають наслідки воєнних дій, та роль ІРЦ у наданні кваліфікованої допомоги. Аналіз адаптації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами, враховуючи нові умови навчання, дистанційну або змішану форми. Координація співпраці між ІРЦ та закладами освіти, оптимізація роботи асистентів педагогів, психологів, логопедів, соціальних працівників та інших спеціалістів. Створення та реалізація індивідуальних програм розвитку для дітей з урахуванням воєнного стану, забезпечення безперервності у їх виконанні. Співпраця з батьками, залучення громадських і благодійних організацій, які можуть надати додаткову допомогу.

3.8. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти

Аспекти роботи мультидисциплінарної команди супроводу для створення інклюзивного середовища, сприятливого для розвитку, навчання та соціальної адаптації кожної дитини. Склад команди супроводу та функції її учасників: характеристика ролей психолога, вчителя, асистента вчителя, логопеда, дефектолога, соціального педагога та інших фахівців, які забезпечують комплексну підтримку дитини з ООП. Розгляд взаємодії всіх членів команди для узгодження індивідуального підходу та стратегії супроводу. Аналіз освітніх потреб дитини та розробка індивідуальної програми розвитку. Моделі інклюзивної взаємодії в освітньому процесі: Оцінка результативності роботи команди супроводу: розгляд інструментів моніторингу та оцінювання досягнень дитини в освітньому процесі, а також адаптації ІПР відповідно до змін у розвитку дитини.

3.9. Індивідуальна програма розвитку як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП. Технології розроблення

3.10. Поняття та структура індивідуальної програми розвитку: обов'язкові складові та етапи її розробки.

Принципи формування ІПР: індивідуалізація, гнучкість, партнерство. Роль мультидисциплінарної команди (вчителів, асистентів, психологів, логопедів та інших фахівців) у створенні та впровадженні ІПР. Взаємодія з батьками дитини з ООП у процесі планування та реалізації освітньої траєкторії. Моніторинг і корекція ІПР: оцінка досягнень дитини та адаптація програми відповідно до її прогресу. Сучасні механізми створення ІПР як інструменту реалізації інклюзивного підходу в Новій українській школі (НУШ). Практичні аспекти застосування ІПР для підтримки розвитку потенціалу дитини та її соціальної інтеграції. Виклики в процесі розробки ІПР та рішення для їх подолання.

3.11. Рівні підтримки дитини з особливими освітніми потребами під час організації інклюзивного навчання в закладі освіти

Сучасні підходи та практичні аспекти організації інклюзивного навчання в освітніх закладах, зокрема надання підтримки дітям з особливими освітніми потребами. Нормативно-правова база. Рівні підтримки, які сприяють соціальній інтеграції та академічному успіху дітей з ООП, адаптовані до потреб учнів, враховуючи їхні індивідуальні особливості та рівень функціональної спроможності. Забезпечення доступності освітнього середовища, відповідні адаптації навчальних матеріалів та методів викладання. Ролі педагогічних працівників, психологів, асистентів, батьків та інших учасників освітнього процесу у створенні сприятливого та безпечного середовища відповідно до рівнів підтримки.

3.12. Медіаосвіта як інструмент підвищення якості навчання дітей з особливими освітніми потребами

Поняття та принципи медіаосвіти в контексті інклюзивного навчання. Використання цифрових ресурсів і мультимедійних матеріалів для індивідуалізації навчального процесу. Практичні приклади застосування медіатехнологій для розвитку соціальних, когнітивних та емоційних навичок дітей з ООП. Вплив інтерактивних платформ на підвищення мотивації до навчання та самооцінки дітей з особливими потребами. Виклики та ризики, пов'язані з медіаосвітою, та способи їх подолання (кібербезпека, медіагігієна). Роль педагогів у формуванні медіакомпетентностей та медіаграмотності учнів з ООП.

3.13. Системний підхід до навчання та психолого-педагогічного супроводу дітей з різними категоріями освітніх труднощів: впровадження інтегрованих стратегій та інноваційних методик

3.14. Огляд категорій освітніх труднощів.

Психолого-педагогічний супровід, спрямований на комплексну підтримку дітей з ООП. Ефективна організація освітнього процесу та забезпечення максимальної залученості у освітнє середовище. Розробка та реалізація інтегрованих стратегій, які поєднують сучасні підходи психології, педагогіки та інклюзивної освіти. Інноваційні методики, зокрема інтерактивні платформи, мобільні додатки, ігрові елементи, інструменти для створення віртуального середовища підтримки та розвитку дітей. Приклади успішного застосування інноваційних методик у навчальних закладах та роль мультидисциплінарної команди у впровадженні системного підходу.

3.15. Використання сучасних психодіагностичних методик для комплексної оцінки розвитку дітей

Принципи та етапи проведення комплексної психодіагностики розвитку дітей. Класифікація сучасних психодіагностичних методик: тести інтелекту, когнітивних функцій, емоційної сфери, соціальних навичок та адаптивної поведінки. Особливості використання стандартизованих тестів (WISC, Leiter-3, PEP-3 та ін.) у роботі з дітьми різного віку та з ООП. Методи спостереження, анкетування та інтерв'ювання як додаткові інструменти діагностики. Інтерпретація результатів психодіагностики: визначення сильних сторін дитини та зон розвитку. Використання діагностичних даних для розробки індивідуальних освітніх траєкторій та індивідуальних програм розвитку (ІПР). Етичні принципи психодіагностики: конфіденційність, взаємодія з батьками та згоди на обстеження.

3.16. Оцінювання навчальних досягнень осіб з ООП в умовах інклюзивного навчання: підходи та особливості

Особливості та підходи до оцінювання навчальних досягнень осіб з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчальному середовищі. Адаптації/модифікації методів, що враховують індивідуальні особливості кожного учня. Види, форми та методи оцінювання, що найкраще підходять для роботи з дітьми з різними категоріями освітніх труднощів. Формувальне оцінювання. Портфоліо. Свідectvo досягнень. Якісні методики, що акцентують увагу на позитивних аспектах розвитку учня. Участь мультидисциплінарної команди (вчителів, асистентів, психологів, батьків) у процесі оцінювання. Практичні рекомендації щодо побудови справедливого та мотивуючого процесу оцінювання для підтримки розвитку кожного учня.

3.17. Партнерська взаємодія з родиною, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами: комунікативні моделі, педагогічні техніки та прийоми

Значення партнерської взаємодії з родиною для розвитку та навчання дитини з ООП. Комунікативні моделі та стратегії співпраці: емпатичне слухання, діалог, позитивне підкріплення. Техніки побудови довіри та налагодження ефективної комунікації між педагогами та батьками. Психологічна підтримка батьків: робота з емоційними переживаннями та мотивація родини. Форми та інструменти співпраці: індивідуальні консультації, батьківські збори, спільні освітні проєкти. Виклики у взаємодії з родинами та шляхи їх подолання (конфлікти, бар'єри в комунікації, розходження в очікуваннях).

3.18. Сучасні ШТ для інклюзивної освіти. Штучний інтелект: секрети ефективного використання

Роль ЦТ у створенні інклюзивного освітнього середовища: доступність та гнучкість навчальних матеріалів. Види ЦТ-інструментів для роботи з дітьми з ООП: електронні підручники, інтерактивні платформи, спеціалізовані програми (логопедичні та корекційні). Використання мультимедійних технологій для розвитку когнітивних та мовленнєвих навичок. Приклади застосування інклюзивних додатків для підтримки дітей із порушеннями зору, слуху, аутистичним спектром та іншими ООП. Організація дистанційного та змішаного навчання з використанням ІКТ для дітей з ООП. Взаємодія педагогів із батьками та фахівцями через цифрові платформи. Виклики та обмеження використання ЦТ у контексті інклюзивної освіти: проблеми технічного забезпечення, цифрової грамотності та мотивації.

3.19. Попередження професійного вигорання педагогів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами

Актуальність проблеми збереження психоемоційної стійкості педагогів, які працюють в умовах інклюзивної освіти з дітьми з особливими освітніми потребами. Значення власного психоемоційного стану для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Симптоми емоційного вигорання та їх своєчасна діагностика. Основні техніки та прийоми нормалізації/відновлення власного психоемоційного та фізичного стану. Саморегуляція та самоефективність.

Питання для самостійного опрацювання

1. Новий освітній простір: мотивація, безпечність та безперешкодність.
2. Інтеграція освіти: нові підходи до навчання.
3. Мотивація як засіб саморозвитку й самореалізації педагогічного працівника.
4. Документообіг в інклюзивно-ресурсному центрі; документування з інклюзивного навчання в закладі освіти як інструмент реалізації організаційної автономії закладу освіти та ІРЦ.
5. Впровадження діяльнісного підходу у навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами.
6. Використання цифрових інструментів у навчанні дітей з особливими освітніми потребами.
7. Співпраця з батьками дітей з особливими освітніми потребами: ефективні стратегії залучення.
8. Формування у дітей з особливими освітніми потребами уявлень про безпеку та здоровий спосіб життя.
9. Освітні та психологічні втрати в сучасному інклюзивному освітньому середовищі.
10. Психологічні аспекти адаптації дітей з особливими освітніми потребами до нового освітнього середовища.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Абетка для директора. URL: <https://bit.ly/2YDTDXJ>
2. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с.
3. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В.Пономаренко, Т.Воронцова, О.Сакович. URL: <http://surl.li/dwuik>
4. Діти та війна. Навчання технік зцілення /Патрік Сміт, Атле Дирегров, Вільям Юле. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2022. 108 с.
5. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посіб. Київ, 2018. 174 с.
6. Інформаційні матеріали на тему психологічної допомоги для дітей та дорослих в часі війни. Режим доступу : URL: <https://k-s.org.ua/coping-war/>
7. Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах : навч.-метод. посіб. / Богданов С. О. та ін. ; заг. ред.: Чернобровкін В.

М., Панок В. Г. Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 208 с.

8. Про. Безпеку: безпечна освітня екосистема громади : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н.Софій, А. Аносової. Київ : Центр інноваційної освіти «Про. Світ», 2023. 518 с.

9. Порошенко М. та ін. Інклюзивна освіта: навчальний посібник.. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

10. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково- методичний посібник Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>